

Damoklész kardja

ÁVAR JÁNOS

újságíró

Ha Cicero ma élne, bizonyára nem egy időszámítás előtti tirannus lenne meséje hőse, hanem a forradalmi időszámítás utáni médiacárnő, aki nem a trónra áhítózó udvaronc feje fölé függeszti lószőrszálon a kardot, hanem a sajtómunkás lehetné néhányai Damoklész nyugtalanságával, hogy mikor zuhan rá a nyaknyiszáló fegyver.

Az új médiatörvény ugyanis bármikor bárkire lesújtani kész kardot adna a – merő véletlenségből – szín kormánypárti hatóság kezébe, s annyiban modern, hogy káfkai módon nem árulja el, mi és mikor váltja ki az odavágást. Ellenben az ejthető (sok milliós pénzbüntetést jelentő, olykor akár halálos) sebek gondosan, tehát óva intően fel vannak sorolva. Hadd tudja szerkesztő, riporter és publicista, de még internetes blogelmélkedő is, hogy sorsa valóban szőr-, akarom mondani hajszálon múlik, s főként sejtse, de hamarosan már ama Damoklészhez hasonlóan tudja is, kinek a kegyét kell keresnie.

Még a bevallottan pártállam idején

vetette fel az Írószövetségben **Eörsi István**, hogy legyen inkább cenzúra, mint öncenzúra, mert az előbbit legalább van esély kijátszani. A forradalmian formálódó centrális pártrendszerben dehogyan korlátoznák a sajtószabadságot: a sajtónak szabad lesz ama régi időkhöz hasonlóan kitalálni, mit tekint a hatalom kiegyensúlyozottnak, közérdeknek. Merthogy a médiacárnő szerint a szólásszabadság nem lehet „öncélú”, s vélhetően testülete kardjával kívánja erről meggyőzni az okvetetlenkedőket. S sejtethetjük jó előre, hogy a célpontokat – illyési szavakkal – magánszorgalmú ebek tüsténkednek majd kijelölni (éppen kapunk ízelítőt belőle, midőn szélsőjobboldali politikusok rendeznének a Nemzeti Színház színpadán).

Most érthetjük meg igazán azoknak a jó két évszázaddal ezelőtti amerikai Alapító Atyáknak a mély bölcsességét, akik lakonikusan azt vették bele az alkotmányba, hogy „a kongresszus

***Amivel vissza lehet
élni, azzal vissza is
fognak élni
a hatalom birtokosai***

nem hozhat törvényt a szólásszabadság vagy a sajtó korlátozására”. Így, tömören, mindössze fél mondatban, mert nem voltak annyira jóhiszeműek, mint Deák Ferenc, akinek egymondatos sajtótörvénye úgy szólt volna, hogy „nem szabad hazudni” (ennek eldöntését egyébként jogállamokban a bírakra bízzák, s nem – véletlenül egypárti – hatóságra).

Az Alapító Atyák sejtették, hogy a jövőben alighanem lesznek törvényhozási többségek, amelyek – természetesen szintén a közérdekre hivatkozva – így-úgy korlátoznák a sajtószabadságot, ami persze a világeért sem lenne „öncélú”. Legfeljebb az éppen felülke-rekedett politikai oldal felfogásának, ízlésének megfelelő. Márpedig ahogyan senki sem lehet félig terhes, úgy a korlátozott sajtószabadság sem korlátlan, s hogy hol az a korlát, azt az éppen hatalmon lévő kívánja megszabni. Az alkotmányozók erre, a sajtószabadság „értelmezésére” tudatosan nem adtak lehetőséget utódaiknak, ahhoz elébb magát az alapokmányt kellene átírniuk, ami Amerikában csakis széles körű, többpárti konszenzussal képzelhető el, s még akkor is irdatlanul körülményes.

Mert azt már kétszáz éve is tudni lehetett: amivel vissza lehet élni, azzal vissza is fognak élni a hatalom birtokosai. A demokráciában ezért őket szokták korlátozni.